

Van Terschelling naar de Zuidpool op een tractor

Niets is **onmogelijk**, als je het maar doet

Ze was zelfs nog nooit buiten Europa geweest toen theatermaakster Manon Ossevoort vijf jaar geleden besloot om in haar eentje op een tractor een reis naar het 'einde van de wereld te maken'. Onderweg gaf ze voorstellingen en verzamelde ze dromen van de mensen die ze ontmoette. Nu nog de laatste etappe: de overtocht naar de Zuidpool. Haar pooltraining heeft ze al gedaan.

Tekst: **Eva Prins** Beeld: www.tractortractor.org / **Geert Snoeijer**

Regelmatig denkt ze nog aan Ngisti, de jonge vrouw in Gondar, Noord-Ethiopië. 'Zelf bezat ze vrijwel niets, en toch wist ze voor tientallen straatkinderen in haar stad onderdak (bij gastgezinnen), eten (via de gevangenis) en school te regelen. 'Een wonder', zegt Manon Ossevoort (Vriezeveen, 1976). 'Zo moedig en zo creatief als zij is.' Of neem Tezeer, ook al zo'n jonge heldin: 'In het door oorlog verscheurde Soedan had ze vrijwel in haar eentje het VN Counseling Department opgezet, een van de grootste ter wereld. Van daaruit gaf ze psychische begeleiding aan de soldaten van de VN Vredesmacht. Een hele bijzondere vrouw.'

En dan de oude *witch doctor* in Kenia met z'n kleinzoon. Of... de verhalen buitelen over elkaar heen, ondersteund door handgebaren en glinsterende ogen. 'Ik loop nog helemaal over van alle indrukken', zegt ze ten overvloede. 'Ik kan blijven praten.'

Inmiddels is ze een half jaar terug in Nederland, maar haar hoofd en hart zijn nog vol van Afrika. Logisch ook. Ruim drie jaar doorkruiste ze het continent, van Egypte tot Zuid-Afrika, op een tractor, met alleen een hond. En de reis is nog niet ten einde. Ze is druk met de voorbereiding voor de laatste etappe naar de Zuidpool. En ook anderszins is Ossevoort dagelijks met haar reis bezig: ze werkt aan een tweede boek, een kinderboek en een documentaire over de reis en geeft er regelmatig lezingen over.

Sneeuwpop

Het verhaal van haar bijzondere reis begint in 2001, een jaar voordat Ossevoort afstudeerde aan de theaterschool in Amsterdam. Ze bedacht een voorstelling over een meisje op een tractor dat op pad gaat naar 'het einde van de wereld' – de Zuidpool – om daar een sneeuwpop te bouwen met de 'dromen van de wereld' in zijn buik.

En toen, in 2001, tijdens een solowandeltocht van Lourdes naar Santiago de Compostella, viel het kwartje: 'Ik dacht: dat verhaal wordt alleen interessant als ik die reis ook echt ga maken. De voorstelling gaat immers over doen, over het volgen van je dromen. Het hele idee van mijn reis was: iets dat schijnbaar onmogelijk is, mogelijk maken. Als je op een tractor naar de Zuidpool kan, wat kan dan niet?'

Weken liep ze te stuiteren van inspiratie en enthousiasme over het plan. Maar, uiteraard, ook te twijfelen: kan dat wel? durf ik dat wel? De bemoedigende reactie

'Als je op een tractor naar de Zuidpool kan, wat kan dan niet?'

van haar ouders – 'Als je dat echt wilt, dan moest je dat maar doen' – gaf haar het beslissende zetje: 'Dat gaf me zo'n rustig gevoel. Toen wist ik zeker dat ik het in elk geval moest proberen.'

Oerol

Na haar afstuderen speelde Ossevoort eerst nog in allerlei producties en voorstellingen. Maar het verhaal en die reis bleven door haar hoofd spoken. Uiteindelijk zei ze alles af om de voorstelling over het 'trekkermeisje' te maken en haar reis voor te bereiden. 'Ik dacht: als ik nu niet begin, dan ga ik niet meer. Dan zit ik te vast of durf ik niet meer.'

Ten slotte vertrok ze, in juni 2005. Symbolisch vanaf het Oerolfestival op Terschelling, waar ze *Doe* had gespeeld, de voorstelling over en voor de reis. Haar (sponsor)budget was net toereikend voor het Europese reisgedeelte. Maar 'als door een wonder' had ze door de verkoop van T-shirts en 'kilometers', steeds net genoeg geld voor weer een paar maanden. Mooi

vindt ze dat achteraf: dat juist al die kleine beetjes bij elkaar haar reis mogelijk hebben gemaakt. 'Dat past precies bij het project. Mijn boodschap is immers: als je stug volhoudt, kom je er wel. De tractor symboliseert dat voor mij.' De keus voor een tractor had dan ook niet alleen met haar Twentse roots te maken. 'Hij roept een lach op. Hij heeft een ontwapenend effect en vergemakkelijkt contact. Juist ook door dat trage tempo.'

Ze reisde met niet meer dan een grote kist met daarin wat kampeerspullen, kleding, een voorraad diesel, eten en water. Slapen deed ze in een tent, koken op een benzinebrandertje, wassen in een rivier (als die er was). Haar enige luxe bestond uit een lokale telefoon (meestal zonder bereik), laptop en camera. 'Ik leidde een heel simpel, basaal leven, maar dat voelde heel rijk. Het prachtige landschap, slapen onder de sterren in de woeste natuur, de lachende kinderen onderweg, de warmte waarmee ik werd onthaald, al die mensen die mij hun verhalen en dromen vertelden: ik voelde me vaak bevoorrecht dat ik dat allemaal mee mocht maken.'

Haar voorstelling speelde ze op stoffige dorps- en schoolpleinen, op straat, op festivals, in sloppenwijken en soms zelfs midden in de bush. Maar waar ze ook speelde, de toeloop was altijd enorm en de reacties enthousiast. Duizenden mensen gaven haar hun eigen droom mee: op papier of opgenomen op (video)band. Heel bijzonder was de voorstelling op uitnodiging van de Kunstenaarsbond in Khartoem, de hoofdstad van Soedan, waar net een vredesakkoord was getekend tussen de strijdende partijen uit het noorden en het zuiden. 'Er kwam veel pers op af en er waren vluchtelingen uit het zuiden en uit Darfur. Na afloop gaven de kunstenaars hun droom mee: dat het vredesakkoord stand mocht houden. Dat was heel indrukwekkend.' Ook mooi: de voorstelling in Ethiopië voor de straatkinderen van Ngisti. 'Die kinderen droomden vroeger alleen van geld en eten. Nu wilde er een president van Ethiopië worden en een ander wereldkampioen marathon lopen. Zo ontroerend vond ik dat.'

Moordend tempo

Voor de reis naar Zuid-Afrika had ze ruim een jaar uitgetrokken: het werden er bijna vier. In november 2008 kwam Ossevoort aan in Kaapstad met 38.000 kilometer op de teller.

Het moment dat ze zich realiseerde: ik ga die planning niet halen, de reis duurt zeker een jaar langer, herinnert ze zich nog goed. Het was in meer opzichten een moment van bezinning. 'Ik was in Oeganda en ben daar op mijn kampeerplekje bij de tractor heel veel gaan schrijven en heel goed na gaan denken: wat en hoe verder?'

Iets meer dan een jaar was ze onderweg en de vermoeidheid begon toe te slaan. Streng en perfectionistisch als ze naar eigen zeggen is, had ze zichzelf, 'als een

westerse workaholic' een moordend tempo opgelegd van reizen, spelen en ontwikkelingsprojecten bezoeken. 'De eerste zes maanden werd ik elke dag wakker met een opgewonden gevoel: wow, het is echt, ik ben hier! Maar daarna kwamen ook de vermoeidheid en de eenzaamheid. Ik had heimwee. Mijn tweelingzus ging bevallen, ik miste mijn familie en vrienden. Ik had behoefte aan goede gesprekken met iemand bij wie ik me thuis voelde.'

'De tractor roept een lach op. Hij heeft een ontwapenend effect en vergemakkelijkt contact'

Avontuur was nooit haar doel, ook niet een record vestigen. Ze was op reis gegaan om aandacht te geven aan mooie en hoopvolle projecten onderweg, aan inspirerende, moedige verhalen van dromers, doeners, doorzetters. Maar ze zag ook steeds meer de hardheid, lelijkheid en oneerlijkheid in de gebieden die ze bezocht. De goedbedoelde ontwikkelingsprojecten concurreerden soms met elkaar of maakten de mensen voor wie ze waren opgezet nodeloos afhankelijk.

'Ik voelde cynisme opkomen', zegt ze. Dat was een bedreiging voor haar reis. Haar enthousiasme en open, onbevangen blik zijn immers haar grootste kracht. Die maakten dat mensen haar tot dan toe overal hun verhalen en dromen hadden verteld. Dat ze altijd welkom en veilig was geweest, en overal met een stralende lach was onthaald.

'Daar in Oeganda dacht ik: als ik me zo blijf voelen, kan ik de reis niet afmaken. De knop moet om. Dat lukte gelukkig. Ik realiseerde me dat ik geen pr-medewerker ben voor hulpprojecten: ik ben kunstenaar. Ik mag het totaal laten zien. Mijn reis blijft een zoektocht naar het goede dat mensen drijft, naar verhalen die hoop geven. Maar de rauwe kanten van wat ik zie en mijn vragen horen er ook bij. Anders ga ik een sprookje vertellen.'

Ze keerde vier weken terug naar Nederland om op te laden: 'Dat was geweldig; het gaf me de brandstof om met hernieuwde zin en energie door te kunnen gaan.' Stoppen heeft ze nooit serieus overwogen, zegt ze. Ook niet toen ze later de reis nog twee keer met een jaar moest verlengen. 'De privé-Manon wilde soms best naar huis. Maar de theatermaakster Manon wist dat ze spijt zou krijgen als ze de reis niet af zou maken. Het verhaal was te mooi en inspirerend om tussentijds te stoppen.'

Koffer

Ze reisde door 21 landen, sprak honderden mensen en bezocht tientallen projecten. Hoogtepunten benoemen

is ondoenlijk, maar Malawi maakte veel indruk. 'Het mooiste land van de wereld', zegt ze. 'Klein, groen, paradijselijk.' Arm ook, afhankelijk van buitenlandse hulpverlening. Maar Manon Ossevoort zag hoe vrijwel iedereen hier kan leven van de opbrengst van zijn eigen land. En ook hoe het lokale initiatief The Hunger Project (THP) erin slaagde mensen zelfstandiger te maken. 'Ik ontmoette er een vrouw die begonnen was met zes varkens. Na negen maanden had ze er 28. Haar lemen hut was verbouwd tot een klein stenen huisje. THP had haar leren lezen en schrijven en nu was ze bezig om ervoor te zorgen dat de armste kinderen naar school konden en daar een maaltijd kregen. Toen ik haar verhaal hoorde, moest ik huilen. Ik dacht: zie je wel, het kan wél. Als je mensen maar kansen geeft.'

Een koffer vol verhalen en beelden heeft ze nu. En het slotstuk komt nog: de oversteek naar Antarctica en de expeditie naar de Zuidpool, een reis van ongeveer twee maanden naar het einde van de wereld, zoals ze dat in haar verhaal had bedacht. Voor Ossevoort staat het heftige, ongerepte Antarctica ook voor de kwetsbaarheid van de natuur en van de wereld. 'Wit, leeg, steenkoud. Maar ook het enige continent op aarde dat van niemand is en waar nog nooit oorlog

is gevoerd. Een niemandsland.' Ze gaat er de grote sneeuwpop uit haar verhaal maken. En ze hoopt dat ze de duizenden dromen die ze onderweg heeft verzameld en op microfilm gezet, in de voet van het bestaande monument op de Zuidpool veilig op mag slaan. Als blijvende herinnering aan dat bijzondere verhaal van dat meisje op die tractor en ter inspiratie voor alle mensen om (te proberen) hun dromen waar te maken.

Geduld

Voor en tijdens deze expeditie wordt Ossevoort begeleid door de Amerikaanse Zuidpoolreizigster en gids Matty McNair. De pooltraining in Canada heeft ze inmiddels achter de rug. 'Ik was zo blij om in de sneeuw te staan. Na zolang in Afrika te zijn geweest, was het zo onwerkelijk geworden. Maar daar voelde ik weer: we zijn er bijna, het kan echt.' Nu alleen het geld nog. Minstens vijftigduizend euro kost de expeditie. Geld dat ze hard bij elkaar aan sprokkelen – en verdienen – is. 'Nog 180 lezingen, dan ben ik er', zegt ze optimistisch.

Oorspronkelijk had ze de oversteek al gepland voor november 2009. Maar dat lukte niet met de voorbereiding. Bovendien werd ze ziek. Toen ze in november 2008 eindelijk aankwam in Kaapstad, kwamen de

Manon speelt haar voorstelling in Gondar, Ethiopië.

vermoeidheidsverschijnselen. Hartkloppingen kreeg ze. De diagnose: een adrenalineverslaving. 'Drie jaar lang had ik bijna elke nacht in een tentje buiten in de bush geslapen. Mijn lichaam stond nog in die alertstand. Ik kon niet meer ontspannen.' Daar kwam zo'n ernstige ooginfectie bij dat blindheid dreigde. De dokter zette haar verplicht op non-actief. 'Ik moest me er wel aan over geven. Mijn lichaam had rust nodig, maar ikzelf ook. Ik moest alles even laten bezinken.'

'In Afrika accepteren mensen dat tegenslag bij het leven hoort. Ze hebben veel meer veerkracht'

Daarbij kwam de onderweg door schade en schande geleerde Afrikaanse levensles goed van pas. 'In het Westen zijn we erg van de maakbare wereld. In Afrika beseffen mensen veel meer dat tegenslag bij het leven hoort. Als je dat accepteert, heb je veel meer geduld en veerkracht.'

Dat geduld heeft ze nodig gehad. Als ze in november 2011 voet op Antarctica zet, is Ossevoort ruim zeven jaar met het project bezig geweest: veel langer dan ze ooit had gedacht. 'Het is een levensproject geworden. Dat wil ik nu ook goed afmaken. Maar ik hoop wel dat er hierna ook weer ruimte en tijd komt voor andere projecten.'

En voor – eindelijk – een privéleven, want ook dat heeft jarenlang in de ijskast gestaan. 'Dit was mijn droom als kunstenaar, maar voor de dromen van de privé-Manon was tijdens deze reis geen ruimte. Ik wil heel graag een stabiele relatie en kinderen – ik hoop dat het daarvoor nog niet te laat is.'

Had ze van tevoren geweten dat ze zo lang met de reis bezig zou zijn geweest, dan had ze er misschien nooit aan durven beginnen. 'Dat had ik niet kunnen overzien', zegt ze. 'Maar ik ben blij dat ik het niet wist. Want hoe zwaar het soms ook was, het is toch vooral ongelooflijk bijzonder geweest.'

Op www.tractortractor.org is de reis van Manon Ossevoort te volgen. Hier ook info over manieren om haar te steunen. Het verslag van het eerste deel van haar reis, *Op de tractor naar de Zuidpool* (€ 19,90), is verschenen bij De Geus. ISBN 9789044508598.

Bij de piramides in Egypte.

